

PEN NORWAY

Türkiye Seçimleri:
İfade Özgürlüğünü
Gelecekte Ne Bekliyor?

PEN Norveç'in, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)
İstanbul İl Başkanı Dr. **Canan Kaftancıoğlu**
ile Röportajı

Türkiye Seçimleri: İfade Özgürlüğünü Gelecekte Ne Bekliyor?

PEN Norveç olarak 2020 yılından bu yana Türkiye İddianame Projesi kapsamında Türkiye'de ifade özgürlüğü odaklı 25 ayrı iddianameyi inceledik ve Avrupa'nın farklı ülkelerinden uzman hukukçular eliyle bu iddianameler hakkında raporlar kaleme aldık. Ne yazık ki, bu çalışma iddianamelerin tamamının Türkiye'nin iç hukuku ve uluslararası hukuk kurallarına aykırı şekilde kaleme alındığını ortaya koydu.

Yine bu süre zarfında başta Gezi yargılaması olmak üzere, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformuna karşı açılan kapatma davası, Şebnem Korur Fincancı yargılaması, Pınar Selek yargılaması, Sedef Kabaş yargılaması gibi birçok duruşmada da gözlemci olarak hazır bulunduk. Gezi yargılamasının son duruşmasında gözlerimizin önünde hak savunucusu meslektaşlarımızın tutuklanmasına da şahit olduk. Gerek yerinde gözlemlerimiz gerekse Türkiye'den her gün aldığımız haberler ne yazık ki ifade ve basın özgürlüğünün sistematik olarak ihlal edildiğini ortaya koymakta.

Türkiye'de 14 Mayıs tarihinde seçimler gerçekleşecek. Hem Cumhurbaşkanının hem de parlamentonun belirleneceği seçimler öncesi PEN Norveç olarak seçime girecek olan çok sayıda siyasi partinin temsilcisi ile röportajlar gerçekleştirerek onlarla Türkiye'de ifade ve basın özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, adil yargılanma hakkı gibi konuları konuşma fırsatı bulduk. Ve elbette yine temsil ettikleri siyasi partinin geleceğe yönelik planlarını da kendilerine sorduk.

Bu röportaj serisi kapsamında Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İl Başkanı Dr. Canan Kaftancıoğlu, Halkların Demokratik Partisi'nden milletvekili Av. Züleyha Gülüm, Türkiye İşçi Partisi milletvekili gazeteci Ahmet Şık ve İyi Parti Hukuk ve Adalet Politikaları Başkanı Bahadır Erdem ile yüzyüze röportaj gerçekleştirdik. Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Bülent Turan, Halkların Demokratik Partisi'nin eski eş başkanı tutuklu Selahattin Demirtaş, Demokrat Parti Genel Sekreteri Serhan Yücel, Demokrasi ve Atılım Partisi Hukuk ve Adalet Politikaları Başkanı Mustafa Yeneroğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Muharrem Erkek, TİP İstanbul Milletvekili adayları Zeynep Esmeray Özadikti ve Saadet Partisi Hukuk İşleri Başkanı Bülent Kaya ile ise yazılı röportajlar gerçekleştirdik.

Görüşmelerin içeriği PEN Norveç tarafından hiçbir şekilde değiştirilmemiştir, ifade edilen görüşler münferit politikacılara aittir.

Türkiye'deki bu tarihi seçimlerin herkes için temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesine vesile olmasını temenni ediyoruz.

*Caroline Stockford, PEN Norveç Türkiye Danışmanı
Şerife Ceren Uysal, PEN Norveç Türkiye Hukuk Danışmanı*

PEN Norveç'in, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İstanbul İl Başkanı Dr. Canan Kaftancıoğlu ile Röportajı

Gelecek seçimler ve ifade özgürlüğü ile ilgili bazı sorularımız olacak. Sosyal medya alanına ilişkin düzenlemeler, dezenformasyon yasası gibi birçok düzenleme ifade özgürlüğü hakkının sınırlandırılmasına ilişkin geniş bir alan yarattı. Yine gazeteci yargılamaları sistematik bir hal almış durumda. Siz Türkiye'de ifade özgürlüğünü ve basın özgürlüğünü nasıl görüyorsunuz?

Dezenformasyon yasasına geçmeden önce Türkiye'de son 20 yıldır her geçen gün çok daha fazla artan hak ihlallerini görüyoruz. Görmekle kalmıyoruz, yaşıyoruz. İnsanların konut hakkı özgürlüğü, neredeyse yaşama hakkı özgürlükleri, eğitim hakları, ifade ve düşünceyi ifade etme hakları ne yazık ki her geçen gün dünden daha da kötü oluyor. Bu zaten dünya literatüründe de yer alıyor. Dünyada biliyorsunuz, yaklaşık 180 ülkede, Türkiye ifade özgürlüğü konusunda 149. sıralara kadar düştü. Dezenformasyon yasası da tam her geçen gün kısıtlanan durumların bir kez de yasalar eliyle meşrulaştırılması anlamına geldi. Zaten bu yasa, dezenformasyon yasası, asıl dezenformasyonu yapanların ortaya çıkardığı bir yasa olup, insanların düşünmemeleri ve düşüncelerini ifade etmemeleri için yasal bir zemin oluşturdu. Türkiye'de bu gerçeklikle yaşıyoruz ne yazık ki. Ve buna dönük olarak da sadece gazeteciler değil, gazeteciler, muhalif kimliktekiler, siyasetçiler ve bunun gibi iktidarın düşündüğünü söylemeyen, iktidarın istediği gibi davranmayan herkesin bir suç kılıfı uydurularak ve hukuk olmadığı için hukuksal zeminde cezalandırılarak – yani olmayan hukuk zemininde cezalandırılarak – cezaevinde tutuklama gibi haksız bir tutsak edilme durumları var. Türkiye'nin gerçekliği ne yazık ki bu. Ama seçimlere yaklaşık 32 gün kaldı. Seçimlerden sonra Türkiye'de bu acı gerçekliklerin tamamının hızlıca değişebileceğini biliyoruz. Böyle olması gerektiğine inanıyoruz Cumhuriyet Halk Partisi olarak. Ve bunu da hep beraber başaracağız diyebilirim.

14 Mayıs'da gerçekleşecek seçimlerin akabinde Türkiye'de nelerin değişmesini beklemeliyiz? OHAL sürecinde yaşanan hak ihlalleri giderilebilecek mi? Partinizin atmayı planladığı somut adımlar nelerdir?

Elbette. Bir kere 14 Mayıs'dan sonra Türkiye'de "bir şey" değişecek. O "bir şey", saraydaki kişi. Herşey değişecek. Değişecek herşeyi birkaç cümle ile özetleyecek olursam: Birincisi, Türkiye'de artık hukukun üstünlüğü denilen bir şey kalmadı ve yargı bağımsızlığı yok edildi. İlk önce Türkiye'de yapılacak iş yeniden hukukun üstünlüğünü sağlamak. Çünkü bugünün iktidarında hukuk bu ülkeyi yönetenlerin elinde bir sopa olarak gösteriliyor. Hukuk siyasallaştırılmaz. Hukukun üstünlüğünü sağladıktan sonra, hemen hızlıca süreçleri yürüttükten sonra bu ülkenin ekonomi, eğitim, dış politika, toplumsal barış gibi sorunları ile ilgili hızlıca bugünden çalıştığımız ve saat

“ Dezenformasyon yasası, asıl dezenformasyonu yapanların ortaya çıkardığı bir yasa olup, insanların düşünmemeleri ve düşüncelerini ifade etmemeleri için yasal bir zemin oluşturdu. Türkiye'de bu gerçeklikle yaşıyoruz ne yazık ki. ”

saat planladığımız süreçleri başlatacağız. Ve onu yaptıktan sonra Türkiye’de biz yeniden sosyal devleti inşa edeceğiz Cumhuriyet Halk Partisi ve Millet İttifakı iktidarı olarak. Ardından üreten Türkiye’yi oluşturacağız. Sadece konut yapan değil, eğitim de üreten, bilgi de üreten, tarım da üreten, sanayi de üreten, 4.0 sanayi yakalamaya çalışan bir Türkiye olacak. Ve Türkiye artık tüm bunları sürdürülebilir hale getirecek. Bu bizim stratejilerimizden biridir. Uzun lafın kısası, bugüne kadar yok edilmiş bütün devlet kurumları, kolonları kesilmiş olan Cumhuriyet sağlam bir hukuk zemininde, güçlendirilmiş parlamenter sistemde toplumun önüne sunulacak. Biraz önce söylediğim süreçler de tek tek, adım adım, saat saat bugünden planlanıyor. Hepsini yerine getirilecek. Çok şey değişecek yani.

HSK ile ilgili de bir sorumuz var. PEN Norveç olarak yaptığımız çalışmalarda son 8 yılda çok sayıda temelsiz mahkumiyet gözlemledik. Reformlardan bahsettiniz, demek ki planladınız ve yerine getireceksiniz. Bu kadar çok tutuklu yargılama olmamasını temenni edebilir miyiz? Ya da HSK üyelerinin seçim sistemi mi değişmeli?

Şöyle bir kere, Millet İttifakı iktidarında Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) yapılandırılması tamamen değiştiriliyor. Bizim ortak mutabakat metnimizde de açıklandı. Hakimler Yüksek Kurulu olacak ve Savcılar Yüksek Kurulu olacak. Yani Hakimler ve Savcılar Kurulu iptal edilecek, ayrı iki kurum oluşturularak yargının bağımsızlığı sağlanacak. Bunu bir kenara koyuyorum. İkincisi yargıda yapılacak görevlendirmeler ve atamalar, diğer tüm kurumlar gibi, sadakate bağlı değil, parti aidiyetine bağlı değil, liyakat esaslı yapılacak. Bu ikinci önemli olan şey. Üçüncüsü ve en az bunlar kadar önemli olan; Türkiye’de bunlar yürütülürken hukukun üstünlüğü sağlandığında cezaevindeki tutuklu sayısı, ifadesinden dolayı, siyasi görüşünden dolayı, ya da her neyse hukuksuz bir süreç nedeniyle şuanda cezaevinde olan herkes yeniden hukukun üstünlüğü esasında hukuksuzluğa uğramış kim varsa onlar yeniden değerlendirilecek. Ve haksız yere, suçsuz yere cezaevinde olanlar hukuk karşısında değerlendirilerek bu mağduriyetlerine son verilecek. Çünkü hiçbir demokratik ülkede hiçbir zaman cezaevinin büyüklüğü ile toplumlar övünmez. Cezaevinde ne kadar çok tutuklu olduğu ile övünmez. Demokratik ülkelerde insanlar, toplumlar ve siyaset, insanların istediği gibi düşüncüyü ifade edebildiğini görmesi ile övünür, eleştiriyi ile övünür. Cumhurbaşkanı [eleştiriyi] örneğin. Bizim [seçimi] kazandığımız günün hemen ertesi günü - Cumhurbaşkanı adayımız ifade etti – örneğin cumhurbaşkanına hakaret suçu kaldırılacak. Cumhurbaşkanı hakareten, cumhurbaşkanını eleştiriden, cumhurbaşkanının fikrini beğenmeyen, ya da cumhurbaşkanına dair bir kelime söyleyenlerin şuanda kapısı kırılıyor, evden alınıyorlar, sokakta gözaltına alınıyorlar, hatta tutuklanıyorlar. Türkiye’de yeniden biz demokratik hukuk zemininde siyaseti, toplumu ve iktidardaki yönetimi inşa edeceğiz.

Seçimler yaklaşırken bir kez daha ağır bir erkek temsiliyeti gözlemleniyor. Bir kadın politikacı olarak bu konuda ne düşünüyorsunuz? Türkiyeli kadınların siyasette temsil alanının ve söz hakkının geliştirilmesi için partiniz nasıl bir program öngörüyor? Aynı şekilde İstanbul Sözleşmesi’nin akıbetini de merak ediyoruz. Seçim sonrası İstanbul Sözleşmesi’nin tekrar yürürlüğe girmesini ummalı mıyız?

Çok haklısınız. Türkiye’de sadece siyaset kurumunda değil, ne yazık ki yaşamın her alanında hem kadınların varlığı hem de temsiliyeti

“ Bugünün iktidarında hukuk bu ülkeyi yönetenlerin elinde bir sopa olarak gösteriliyor. Hukuk siyasallaştırılmaz. Hukukun üstünlüğünü sağladıktan sonra, hemen hızlıca süreçleri yürüttükten sonra bu ülkenin ekonomi, eğitim, dış politika, toplumsal barış gibi sorunları ile ilgili hızlıca bugünden çalıştığımız ve saat saat planladığımız süreçleri başlatacağız. ”

“ Kadını koruyan, kadını geliştiren, kadına şiddet uygulanmasını engelleyen ve şiddet uygulanırsa eğer bir kadına etkin cezalandırmayı sağlayan İstanbul Sözleşmesi iktidara geldiğimiz gün – Cumhurbaşkanı adayımız Kemal Kılıçdaroğlu'nun sözü var – ilk 24 saatte yeniden uygulanmaya konulacak. Bunu bugünden söyleyebilirim.

çok düşük. Niye? Çünkü Türkiye'de siyaset tamamen erkek egemen bakış tarafından şekillendirilmiş. Özellikle son 20 yılda bu çok daha fazla arttığı için kadınların siyasette hem varolabilmesi hem mücadele edebilmesi hem de çoğabilmesi çok kolay değil. Böyle olunca kadın temsiliyeti de arzu ettiğimiz düzeyde yani %50-50 oranında olmuyor. Ben herşeyden önce bir kadın siyasetçi olarak bunun artması için ayrıca ve özellikle çalışmalar yapıyorum. Ama bu çalışmaları yapmama rağmen, benim gibi birçok kadının bu çalışmaları yapmasına rağmen siyasette kadınların temsiliyetinin artması çok yavaş, on yıllar, yirmi yıllar, neredeyse otuz yılları bulan geniş bir zaman dilimine yayılıyor. Bunun için Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz ne yapıyoruz, onun cevabını vereyim. Cumhuriyet Halk Partisi'nde yüzde 33 cinsiyet kotası var. Yani normalde seçimlerde yüzde 33 kadın kotasına yer vermek lazım. Fakat şöyle bir gerçeklik de var, örneğin İstanbul'da bu son seçimler için yaklaşık 700 tane milletvekili aday adayı başvurdu. 700 tane milletvekili aday adayının % 29'u kadındı. % 50'si kadın değildi. Keşke aday aday olmak için başvuranların %50'si kadın olsaydı. Geçtiğimiz yıllara baktığımızda, önceki dönemde CHP'ye kadın başvurularının genellikle %10 ila % 15 civarında oluyormuş. Burada % 29 olması geçmişe baktığımızda bir ileri adım atmak ama gelecekteki hayalimizi, % 50-50'yi düşündüğümüzde çok yeterli değil. Bunun artması için sonuna kadar Cumhuriyet Halk Partisi içinde çalıştığımızı bilelim. Zaman içinde bu düzelecek.

İstanbul Sözleşmesine gelince, İstanbul Sözleşmesi bütün kadınların ve Cumhuriyet Halk Partililerin kırmızı çizgisidir. İstanbul Sözleşmesi nedir? Kaldıran AKP'nin kabul ettiği İstanbul Sözleşmesi nedir? Kadını koruyan, kadını geliştiren, kadına şiddet uygulanmasını engelleyen ve şiddet uygulanırsa eğer bir kadına etkin cezalandırmayı sağlayan İstanbul Sözleşmesi iktidara geldiğimiz gün – Cumhurbaşkanı adayımız Kemal Kılıçdaroğlu'nun sözü var – ilk 24 saatte yeniden uygulanmaya konulacak. Bunu bugünden söyleyebilirim.

Bir de süregelen hak ihlalleri söz konusu. Siz de geçtiğimiz günlerde bir yargılama ile karşı karşı kaldınız ve sonucunda hala bir siyasi yasak riskinin söz konusu maalesef. Türkiye 14 Mayıs sonrası herkesin özgürce ve korkmadan konuşabileceği bir ülke olacak mı? Kapsamlı bir restorasyon süreci mi lazım kanaatinizce yoksa yeniden mi başlamak lazım. Süreç ise bu eğer bu sürecin öncelikli adımları sizce neler olmalı?

Bir kere benim siyasi yasak riskim yok, ben siyasi yasaklıyım. Risk ortadan kalktı. Siyasi yasaklıyım. Örneğin, bu hukuksuzluk giderilmezse 5 yıl boyunca hiçbir yere talep açıp ne aday olabiliyorum ne başka bir şey yapabiliyorum. 14 Mayıs'dan sonra Türkiye'de, Türkiye'nin Cumhuriyetinin ikinci yüzyılında yepyeni bir başlangıç olacak. Güçlendirilmiş parlamenter sisteme geçilmiş, hukukun üstünlüğünün sağlandığı, gençlere yeni istihdam kanallarının oluşturulduğu, kadınların bu toplumda eşit temsiliyet ve özgürce konuşabilmelerinin sağlandığı ve Türkiye'de liyakate dayalı sistemlerin işler olduğu, yeni kurumların, yeni kurulların ve yeni kadroların bugünden tarifi edildiği ve Türkiye'yi kendi içinde kavga eden, ayrıştıran değil, dünyayla rekabet edebilecek – çünkü Türkiye'nin buna potansiyeli var – bir ülke olacağına dönük adımların 15 Mayıs'dan itibaren adım adım, gün gün olabildiğini göreceksiniz. Türkiye Cumhuriyeti 100. yılına yaklaşıyor. Kurucusu Mustafa Kemal Atatürk. Çok sağlam temelleri olan ve bu halkın,

86 milyonun çok yüksek feraseti olan bir toplumdayız. Dışarıdan bakıldığında, yurtdışından görüldüğünde Türkiye'yi böyle hissetmek kolay olmayabilir. Çünkü yurtdışında Türkiye denilince doğal olarak cumhurbaşkanını görüyor veya büyükelçileri görüyor. Ama Türkiye bu değil. Türkiye kendi kaynakları ile geçenebilir. Türkiye kendi kaynakları ile üreten Türkiye olup dünyayla rekabet eder hale gelebilir. Türkiye insanı, Anadolu insanı o kadar kendi feraseti olan bir kişi ki. O yüzden sizlere şunu ifade edebilirim: Türkiye'de Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in kolonlarını kestiler. Ama Türk insanının feraseti ve bizim mevcut gerçekliğimiz ile o kolonları yeniden inşa edip, yeni bir Türkiye'yi, özgürlükle, eşitlikle, ilerlilikle, bağımsızlıkla, düşünce ve ifade özgürlüğü ile inşa etmek mümkün. Ve biz bunu yapacağız. ■

Canan Kaftancıoğlu

1972 Ordu doğumlu olan Dr. Canan Kaftancıoğlu İstanbul Tıp Fakültesi mezunudur. Uzmanlığını Adli Tıp Anabilim Dalı'nda yapan Kaftancıoğlu işkence tespiti üzerine çalışmıştır.

Dr. Canan Kaftancıoğlu, öğrencilik yıllarından itibaren çeşitli dernek ve demokratik kitle örgütlerinde görev aldı. Türkiye'de faili meçhuller üzerine de çalışmıştır.

Dr. Canan Kaftancıoğlu, 2011 yılında CHP İstanbul Basın, Kültür ve İletişimden Sorumlu İl Başkan Yardımcılığı görevinde bulundu. 2012 yılında il yönetim kurulu üyeliğine seçildi. 2012-2014 yılları arasında İl Başkan Vekili ve Basından Sorumlu İl Başkan Yardımcısı olarak görev yaptı. Dr. Canan Kaftancıoğlu, Gezi Direnişi'nin ardından kurulan Birleşik Haziran Hareketi'nin geçici yürütme kurulu üyeliği görevinde de bulundu. 2018 tarihinden bu yana kendisi CHP İstanbul İl Başkanı olarak görev yapmaktadır. Kendisi CHP'nin İstanbul'daki ilk kadın il başkanıdır.